

Binnen de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu hebben enkele fracties de behoefte om over de voorlegging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (25), de voorhang van de ontwerpwijziging Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (26) en de inwerkingtreding van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (27) enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De voorzitter van de commissie,
Snijder-Hazelhoff

De adjunct-griffier van de commissie,
Israel

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met instemming kennisgenomen van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. De leden van de VVD-fractie hebben hierover nog enkele vragen.

In de algemene maatregel van bestuur Ruimte wordt de ladder voor duurzame ontwikkeling geïntroduceerd. De leden van de VVD-fractie vragen in hoeverre het gebruik van deze ladder door gemeenten afdwingbaar is. Welke juridische mogelijkheden zijn er als deze ladder niet juist gebruikt wordt?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling en met zorg kennisgenomen van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) en de doorvertaling daarvan naar andere overheden in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Gezien de inhoudelijke samenhang tussen de structuurvisie en het besluit kiezen deze leden ervoor beide onderdelen in één inbreng te behandelen, waarbij uit de insteek op beleidsniveau de zaken die op besluitniveau geregeld zouden moeten worden logisch volgen.

Wat opvalt aan het beleid van dit nieuwe kabinet is het gebrek aan ambities op gebied van ruimtelijke ordening. De nadruk wordt gelegd op de last die men heeft van regels, niet op de effecten van die regels. Zo zijn dankzij het beleid van Rijksbufferzones gebieden tussen steden open gebleven, die anders ongetwijfeld zouden zijn volgebouwd. De leden zijn daar blij mee.

Het is in de ogen van de leden de verantwoordelijkheid van de overheid om gemeenschappelijke zachte waarden in bescherming te nemen en de *tragedy of the commons* te voorkomen. Als er geen beperkingen worden opgelegd aan ons allen, zullen enkelen daar gebruik van maken, ten koste van alle anderen. Zo zijn er belangrijke waarden op gebied van natuur, landschap, openheid en stilte en de keuzes voor waar wel te bouwen is in ons aller belang. Door te kiezen voor verstedelijking maakt een overheid ook een keuze voor een efficiënt en goedkoop vervoerssysteem. Doet zij dit niet, dan zal overal woon- en bedrijfbouw plaatsvinden met als gevolg een diffuse vraag naar méér infrastructuur en gebrek aan draagvlak voor openbaar vervoerdiensten, die immers pas bij hoge dichtheden renderen. De leden zijn daarom wel zeer tevreden met het samenvoegen van de ruimtelijke ambities en de infrastructuurambities. Deze moeten immers in samenhang gezien worden. Zo zou bij het besluit om de Tweede Maasvlakte aan te leggen het vraagstuk van de bereikbaarheid al op tafel zijn gekomen. Idealiter zouden alle ruimtelijke investeringen ook worden opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport, dus ook die voor natuur, water, cultuurhistorie et cetera. Door al deze belangen in samenhang te bezien, ontstaan meer mogelijkheden om werk met werk te maken.

De leden betreuren het dat veel van de ambities van de vorige regeringen verlaten zijn: Nationale Landschappen zijn verdwenen, de robuuste verbindingzones, de beschermde natuurmonumenten, de verstedelijkingsopgave et cetera. Graag zouden de leden van de PvdA-fractie ook nieuwe ambities opnemen, bijvoorbeeld ten aanzien van het geven van ruimte aan duurzame energievoorziening en gezondheid, bijvoorbeeld als het gaat om de ruimtelijke inpassing van megastallen. Deze leden vrezen dat, door deze verantwoordelijkheden naar de provincies te verschuiven,

een vorm van afschuiving gaat ontstaan: «doe het maar in de volgende provincie».

Deze leden zouden graag vasthouden aan de verstedelijkings- en verdichtingsambities van voorgaande kabinetten. Alleen met verdichting is het mogelijk het open land open te houden en de steden stedelijk, zodat het mogelijk en betaalbaar blijft hier een goed openbaar vervoer aan te bieden. Verstedelijking zorgt ook voor specialisatie en economische groei en innovatie. De leden van de PvdA-fractie missen de aandacht voor steden in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17).

Het spreiden van bebouwing zal leiden tot méér autokilometers, meer CO₂-uitstoot, méér NO_x-uitstoot, meer fijnstof, meer geluidsoverlast en meer noodzakelijk investeringen in infrastructuur. Deze leden zouden graag zien dat een maatschappelijke kosten-batenanalyse wordt uitgevoerd op deze keuze van het kabinet.

Het is de leden van de PvdA-fractie onduidelijk of nu alle eerdere ruimtelijke beslissingen uit eerdere planologische kernbeslissingen zijn opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) en het Besluit algemene regels ruimtelijk ordening. Zo niet, welke planologische kernbeslissingen zijn precies verlaten? Hoe zit dit met de eerdere structuurvisies, zoals Randstad 2 040 (Kamerstuk 31 089, nr. 21)?

In de ogen van deze leden is ruimtelijk beleid niet statisch. De leden vragen of het in deze moderne tijd niet mogelijk is het ruimtelijk beleid voor burgers tastbaar te maken door op een digitaal kaartbeeld inzichtelijk aan te geven, net als bij de wettenbank, wat het actuele ruimtelijke beleid is en dit op een voor de burger hanteerbare wijze te presenteren. Dus niet enkel aangeven dat een gebied een «nationaal landschap» betreft, maar daarbij ook de consequenties die dit heeft voor bijvoorbeeld bouwinitiatieven benoemend. De leden zien hiervan eens te meer de noodzaak, nu in het voorgenomen beleid een groot deel van de doelstellingen wordt gedecentraliseerd, waardoor burgers behalve met nationaal en gemeentelijk beleid ook in toenemende mate met provinciaal beleid (dat ook nog eens per provincie zal verschillen) te maken zal krijgen, en door de bomen straks het bos niet meer zien. De leden vrezen dat met het saneren van zesentwintig Rijks- gebiedscategorieën er twaalf maal vijftientig provinciale categorieën voor terug zullen komen. Met een «levend» systeem zal het ook voor de burger eerder inzichtelijk zijn wat allerlei sectorale beslissingen de komende jaren, bijvoorbeeld rond het Deltaprogramma of regionale beslissingen in het kader van de Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer (SMASH), voor gevolgen hebben voor zijn directe leefomgeving.

De leden van de PvdA-fractie missen elke ambitie als het gaat om behoud en bescherming van drinkwaterwinning. Waarom is hiervoor geen ambitie opgenomen?

Deze leden missen ook een visie op gezondheid in relatie tot ruimtelijke ordening. Herhaaldelijk is er door de Kamer op aangedrongen geen scholen pal naast snelwegen te bouwen en nieuwe opgaven vragen ook om een visie. Zo vragen de effecten van zoonosen uit de intensieve veehouderij om een visie op de afstand die megastallen zouden moeten hebben tot kwetsbare bestemmingen als scholen, verzorgingstehuizen en woningen.

Deze leden vragen ook aandacht voor de opgaven op het gebied van herstructurering van kantoren en woningen, die op de verkeerde plek staan. De leden zien hierin nog steeds een verantwoordelijkheid voor de

Rijksoverheid, al was het om te voorkomen dat, zoals nu vaak gebeurt, er concurrentie optreedt tussen gemeenten die elk hun eigen bedrijventerrein willen. Ook is aan herstructurering een grote financiële opgave verbonden en kan fiscaal beleid (per definitie des Rijks) hier een bijdrage aan leveren. Welke verbinding is er met het beleid zoals vastgelegd in de woonvisie van het kabinet?

De leden van de PvdA-fractie kunnen de afweging voor Rijksverantwoordelijkheid, zoals die op pagina 13 van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) is omschreven met nationale baten/lasten en doorzettingsmacht provincie of gemeente overstijgend; internationale verplichtingen waaronder biodiversiteit, duurzame energie en werelderfgoed; provincie of landsgrensoverstijgend en/of met hoog afwentelingsrisico; geheel onderschrijven. De leden komen op basis van die criteria echter tot geheel andere prioriteiten dan het kabinet. Zo vraagt de internationale biodiversiteitstrategie om méér dan alleen een netto-Ecologische Hoofdstructuur, maar juist om verbindingen. En, zo is er juist behoefte om zachte waarden als cultuurhistorie te beschermen, bijvoorbeeld middels Nationale Landschappen. Ook een strategie voor duurzame energie heeft zo verankering nodig in nationaal beleid om te voorkomen dat afwenteling plaatsvindt naar andere provincies en gemeenten. Het is de leden niet helemaal duidelijk waarom bepaalde gebieden nu juist weer wel als nationale doelstelling worden aangemerkt, terwijl zij niet eens gemeentegrens-, laat staan provinciegrensoverschrijdend zijn, zoals Schiphol en Rotterdam Zuid. Waarom valt dat niet onder «decentraal wat kan»?

Voor wat betreft het vestigingsklimaat valt op dat naast de topregio's, genoemd in het beleid van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (Randstad en Eindhoven) in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) wel andere regio's zijn opgenomen, zoals Twente. Hoe verhouden deze zich tot elkaar? Wat betekent de keuze voor bereikbaarheid van topregio's voor eerder voorgenomen investeringen in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport? Welke investeringen vinden geen doorgang?

Met betrekking tot de energievoorziening kunnen de leden van de PvdA-fractie de ambitie onderschrijven om alle doelen uit het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (Kamerstuk 31 410, nr. 16) op te nemen. Daar hoort wel een doelstelling bij, namelijk het bieden van voldoende ruimte voor duurzame energie. Met name windmolens blijken erg gevoelig voor afschuiving. Een aparte structuurvisie voor windenergie is aangekondigd. Waarom wordt hiervoor niet, net als voor elektriciteitscentrales, nu al een ruimtelijke reservering gemaakt? Wanneer zal deze structuurvisie windenergie er zijn? Het is de leden onduidelijk waarom er voor gekozen is het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening niet van toepassing te verklaren op de Noordzee. Kan de minister deze keuze toelichten?

Er worden in de ontwerpwijziging Besluit algemene regels ruimtelijke ordening reserveringen getroffen voor grootschalige elektriciteitsopwekking (meer dan vijfhonderd Megawatt), niet alleen op bestaande locaties maar ook in grote havengebieden, zoals Moerdijk, het Westland (waar?), de tweede Maasvlakte en het Westelijk Havengebied van Amsterdam. Binnen die gebieden worden geen concrete locaties aangewezen. Dat stuit volgens deze leden op twee bezwaren. Ten eerste moet de gemeente kennelijk bepalen wat een geschikte locatie is, hoe groot die moet zijn (er moet een kolencentrale met toebehoren kunnen staan, maar maten worden niet gegeven) en dit vastleggen in het

bestemmingsplan, zonder dat dit met zoveel woorden wordt gezegd. Ten tweede betreft dit gebieden die al bouwrijp zijn gemaakt en waarvoor de gemeenten dus kosten hebben gemaakt. Op welke wijze worden de betreffende gemeenten vergoed voor de inbreng van gronden? Welke overheid is verantwoordelijk voor eventuele planschade? Wanneer is er meer duidelijkheid over de precieze locaties die voor energievoorziening worden aangewezen?

Ten aanzien van de waarborgen van de kwaliteit van de leefomgeving is Nederland middels Europees beleid gebonden aan normen ter verbetering van de luchtkwaliteit, nitraatdepositie en waterkwaliteit et cetera. De maatregelen die hiervoor bedacht zijn in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit en de Programmatische Aanpak Stikstof hebben hun ruimtelijke consequenties. Waarom zijn deze niet opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) en het voorliggende Besluit algemene regels ruimtelijke ordening?

Voor wat betreft waterveiligheid en de zoetwatervoorziening zorgt artikel 2.11.3 van de ontwerpwijziging Besluit algemene regels ruimtelijke ordening er voor dat een wijziging van het bestemmingsplan vooraf wordt beoordeeld door de beheerder van de kering, via de watertoets. Er staat in de toelichting echter uitdrukkelijk bij dat bij realisering van deze wijziging ook nog een vergunning nodig is van de beheerder van de kering. Dat is conform de Waterwet. Maar het roept wel de vraag op of de beheerder zich dan niet moet beperken tot die aspecten die zien op beheer en onderhoud van de kering. Als hij heeft ingestemd met de wijziging van het bestemmingsplan, heeft immers al een beoordeling plaatsgevonden van mogelijke belemmeringen voor toekomstige versterking. Bouwen in stedelijk gebied nabij primaire keringen komt steeds meer voor. Een bestemmingsplan hoort duidelijkheid te geven aan de burger.

Met betrekking tot de nationale vervoersnetwerken bespeuren de leden van de PvdA-fractie een enorme nadruk in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) op automobilititeit. Ambities tot *modal shift* lijken haast verloren gegaan. Ook missen de leden ambities ten aanzien van multimodaliteit: het overstappen van auto op trein bijvoorbeeld, waarbij transferia als nationale opgave zouden horen. De leden missen een visie op grote infrastructurele vragen op spoorgebied zoals de Hogesnelheidslijn-Oost en de verbinding Utrecht-Breda. Zelfs het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer krijgt minimale aandacht, waarbij oplossingen voor de goederenvervoersknooppunten niet genoemd worden.

In de ontwerpwijziging Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Artikel 2.7.4, lid 2) wordt een reservering getroffen voor toekomstige infrastructuurontwikkeling waarmee voorkomen wordt dat er ontwikkelingen plaatsvinden die later voor veel geld ongedaan gemaakt moeten worden. De leden zouden dit artikel ook graag van toepassing verklaren op de bruto Ecologische Hoofdstructuur, die nu nog niet gerealiseerd kan worden bij gebrek aan middelen. Dit om ongewenste ontwikkelingen in de tussentijd te voorkomen.

Het is echter niet erg duidelijk voor de leden wanneer sprake is van grootschalige permanente bebouwing of wat een aanmerkelijke verandering in het maaiveld is. De toelichting maakt het niet duidelijker. In de ogen van de leden zou tijdelijk gebruik, bijvoorbeeld agrarisch gebruik of het plaatsen van windmolens wel tot de mogelijkheden moeten kunnen behoren. Is het niet helderder de onteigeningskosten als uitgangspunt te nemen?

Ten aanzien van het cultuurlandschap zijn de leden van de PvdA-fractie blij dat de UNESCO-werelderfgoedgebieden en de Rijksmonumenten blijven bestaan, maar spreken zij wel hun zorg uit voor het vervallen van de Nationale Landschappen, die immers indertijd zijn aangewezen omdat ze van nationaal/bovenregionaal belang zijn. Gebieden als Waterland, het Groene Hart, de Hollandse Waterlinie en Midden-Delfland zijn in de ogen van de leden wel degelijk van nationaal belang. Wat betekent de inperking van de Rijksverantwoordelijkheid voor het archeologisch erfgoed? De leden vragen expliciet aandacht voor de molenbiotoop van historische molens. In de ogen van de leden zou hiervoor een landelijke richtlijn moeten gelden.

De leden missen een samenhangende visie op natuur en landschap. Waar deze wel gegeven wordt ten aanzien van economie, is er geen samenhangende ambitie als het gaat om waar welke natuurkwaliteiten worden nagestreefd en welke keuzes er gemaakt worden om toch de laatste kostbare resten te beschermen. In plaats daarvan wordt dit beleid, met een korting van 75 procent op de middelen, doorgeschoven naar de provincies. Wat gebeurt er als die bij gebrek aan middelen allemaal kiezen voor toepassing van de goedkoopste vormen van beheer?

De leden achten het van groot belang dat de Ecologische Hoofdstructuur adequaat planologisch beschermd wordt. Zij vragen of het niet eenduidiger zou zijn alle beschermingsregimes voor natuur onder te brengen in één natuurwet. Waarom is gekozen voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur middels het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en Natura 2000 via de Natuurbeschermingswet?

In het afwegingsregime wordt nu gesproken van «per saldo geen significante achteruitgang». De leden zijn bevreesd dat dit «per saldo» een niet te hanteren begrip zal blijken. Door het vervallen van de vergunningplicht voor veehouderijen is er immers geen zicht meer op de cumulatieve effecten van de verschillende activiteiten in een gebied. Ook wordt gerefereerd aan de kwantiteit, de oppervlakte, van een gebied dat gecompenseerd zou moeten worden, waarbij geen enkele garantie wordt gevraagd ten aanzien van het faciliteren van dezelfde soorten en of kwaliteiten. Ook missen de leden de eis dat de compensatie vooraf moet zijn gerealiseerd, opdat de bedreigde soorten de tijd hebben zich nieuw te vestigen. In de vorige versie waren duidelijke eisen gesteld aan de saldobenadering (art 3.13 2e lid). Waarom zijn deze verlaten?

In het afwegingskader wordt aangegeven dat alternatieven moeten worden onderzocht. Welke garantie is er dat dit ook gebeurt? Waarom is er niet voor gekozen deze expliciet te moeten benoemen in het bestemmingsplan?

In de eerdere versie was sprake van een aantal verplichtende bepalingen in de provinciale verordeningen ten aanzien van behoud van natuur- en cultuurwaarden. De leden zouden er voorstander van zijn deze opnieuw op te nemen.

Waar groot maatschappelijk belang in de eerdere versie van het besluit beperkt was tot gaswinning, is daar nu oliewinning aan toegevoegd. Kan de minister toelichten waar het hier over gaat?

De leden hebben grote zorgen over het schrappen van grote delen van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals dit kabinet dit nu voorstelt met haar «herijkingsoperatie». Uit de ex-ante evaluatie Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte van het Planbureau voor de Leefomgeving, dat op 12 september 2011 onder meer aan de Kamer is aangeboden, blijkt dat met het schrappen van de robuuste verbindingzones internationale verplichtingen ten aanzien van biodiversiteit al niet meer gehaald kunnen worden.

Ten aanzien van de omvang van de Ecologische Hoofdstructuur begrijpen de leden dat het in deze tijd niet mogelijk is de gehele Ecologische

Hoofdstructuur te realiseren. De leden willen echter expliciet wel vasthouden aan de ambitie om het netwerk als geheel alsnog te realiseren, al is het enkele jaren later (2018 zal al niet meer gehaald worden). Dit betekent dat de bruto-Ecologische Hoofdstructuur, zoals die eerder op de kaart is gezet in de Nota Ruimte, wel een vorm van reservering nodig heeft om te voorkomen dat deze wordt volgebouwd en realisatie van de natuur op termijn onbetaalbaar wordt. De leden vragen om een vorm van *no regret* beleid voor die delen van de Ecologische Hoofdstructuur die niet op korte termijn zullen worden gerealiseerd, inclusief de robuuste verbindingzones. De ketting is immers zo sterk als de zwakste schakel: de eerdere investeringen in de Ecologische Hoofdstructuur worden waardeloos als de natuur niet aaneengeschakeld wordt. Het is de leden niet duidelijk of de Ecologische Hoofdstructuur nu al dan niet verplichtend wordt opgenomen in de bestemmingsplannen. Dit zou wel leiden tot duidelijkheid voor burgers. Tot nu toe is bij de Ecologische Hoofdstructuur-bescherming gebruikgemaakt van de spelregels Ecologische Hoofdstructuur. Dit was eenduidig. Het is de leden nu niet duidelijk of elke provincie straks eigen spelregels mag/moet gaan opstellen of dat een eenduidig regime gaat gelden. Dat laatste heeft de voorkeur van de leden.

Ten aanzien van onrechtmatige bewoning van recreatiewoningen was altijd één ding wel duidelijk: niet in de Ecologische Hoofdstructuur. Nu wordt dit principe losgelaten. De leden achten dit onwenselijk, omdat daarmee opnieuw veel onduidelijkheid wordt geschapen voor burgers en de natuurkwaliteit onder druk kan komen te staan. De provincies gaan ambitiekaarten vaststellen voor te bereiken natuurdoelen. Met de enorme bezuinigingen op het natuurbudget bestaat het gevaar dat provincies er toe gedwongen worden dure natuurtypes te schrappen, er op vertrouwend dat andere provincies deze dan wel in stand zullen houden. Het gevaar is dat deze overal zullen verdwijnen, waarmee kwetsbare en bijzondere soorten uit Nederland dreigen te verdwijnen. Op welke wijze gaat de minister voorkomen dat overal de minst ambitieuze keuzes gemaakt gaan worden en de minimale behoud-doelstelling nog wel gehaald gaat worden? De leden achten het wenselijk dat provincies verplicht worden de wezenlijke waarden, waaronder ook potentiële waarden, van natuurgebieden vast te leggen.

De leden begrijpen het belang van het aanwijzen van militaire terreinen uit nationaal belang. Waarom zijn de militaire terreinen, die tevens een natuurfunctie hebben, echter ineens uit de Ecologische Hoofdstructuur geschrapt?

De leden zijn blij dat de SER-ladder, al is het onder een andere naam, terugkomt in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17). De leden maken zich echter zorgen over de vrijblijvendheid ervan. Wat als een provincie of gemeente de ladder niet of onvolledig toepast? Welke sancties staan er op? Op welke wijze kunnen burgers of de rijksoverheid een gedegen gebruik van de ladder afdwingen? De leden vragen op deze plaats ook aandacht voor een andere ladder, bedoeld voor afwegingen rond infrastructuurinvesteringen: de ladder van Verdaas. Graag zouden zij deze toegepast zien worden bij alle infrastructurele besluiten. In deze ladder is ook expliciet aandacht voor het instrument beprijzen. Meerdere regio's en zelfs het Havenbedrijf Rotterdam geven aan hiermee te willen experimenteren. De leden zouden graag deze opening willen bieden.

In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening staat: «Leidend bij het bepalen van de behoefte aan woningen zijn de woonwensen van burgers». De zin kan al snel worden opgevat als een vrijbrief om vooral te

bouwen in mooie open gebieden en natuur. Dit geldt kennelijk niet voor bedrijven en kantoren. Waarom dan wel expliciet vermeld voor woningen?

Nu wordt de ladder -enigszins vrijblijvend- opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening. Waarom is daar voor gekozen en niet om het onderdeel te laten vormen van de nieuwe omgevingswet?

Voor wat betreft de Noordzee missen de leden aandacht voor de Natura 2000-gebieden op de Noordzee en de noodzakelijke beperkingen voor visserij, scheepvaart, et cetera, die daarbij horen. Waar worden deze anders geregeld? Zou het niet inzichtelijker zijn deze in één document bijeen te brengen?

Het kabinet spreekt zijn vertrouwen uit in andere overheden als het gaat om de doorwerking van Rijksbeleid. De leden waarderen dit vertrouwen, maar vragen wat er gebeurt als het onverhoopt een keer misgaat. Dit kan zijn uit onwetendheid of vergeetachtigheid, maar ook gevolg zijn van direct conflicterende belangen. Denk aan de discussie over AWACS-vliegtuigen in Zuid-Limburg. Op welke wijze kunnen burgers er van op aan dat het nu vastgestelde Rijksbeleid wordt doorgevoerd in lokaal beleid? Wat als (achteraf) wordt vastgesteld dat een bestemmingsplan onvoldoende rekening heeft gehouden met een nationaal belang? Hoe te voorkomen dat we zoals in België wel eens schijnt te gebeuren slechts achteraf constateren dat gebouwen niet gebouwd hadden mogen worden en tegen hoge kosten weer moeten worden afgebroken? Is er nog capaciteit bij de Rijksoverheid om zicht te houden op de niet-sectorale Rijksbelangen zoals natuurwaarden? Welke rol speelt de vroegere VROM-inspectie (nog)?

Tot slot hebben de leden van de PvdA-fractie enkele vragen over het Rijk-regioprogramma Amsterdam–Almere–Markermeer (RRAAM). Wat is het nationale belang dat beschermd wordt door landaanwinning in principe niet toe te staan? Op welke grond wordt daar van afgeweken? Is hierbij rekening gehouden met de voornemens van Almere om vooraf te investeren in de natuurkwaliteit van het IJsselmeer, waardoor géén significante effecten plaats zullen vinden bij landaanwinning?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit algemene regels ruimtelijke ordening. Zij hebben thans geen behoefte aan het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit algemene regels ruimtelijke ordening. Zij hebben thans geen behoefte aan het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de ontwerpwijziging, maar hebben ter verduidelijking van voorliggend voorstel enige vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie zijn tevreden over het feit dat de minister heeft besloten om het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening niet met ingang van 1 oktober 2011 in werking te laten treden. Ook vinden zij het

een verstandige keuze om voorliggend voorstel in samenhang met de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) te behandelen. Overigens zijn de leden van de SP-fractie van mening dat ook de Wijziging van de Wet ruimtelijke ordening en enige andere wetten (voorzien in een wettelijke grondslag voor provinciaal medebewind en voor de mogelijkheid tot afwijking van algemene regels) (32 821) hierbij betrokken dient te worden. Met deze wijziging wordt immers naar mening van deze leden een wettelijke grondslag voor provinciaal medebewind mogelijk gemaakt. Kan de minister aangeven of gemeenten en provincies gereed zijn om dit beleid na (spoedige) invoering goed uit te kunnen voeren? Wat zijn de eventuele achterstanden bij provinciale en gemeentelijke bestemmingsplannen?

In de brief van de minister d.d. 27 september 2011 inzake de inwerking-treding van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening stelt de minister dat «ten overvloede wordt opgemerkt dat bovenstaande slechts geldt voor het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening, zoals dat op 26 augustus 2011 in het Staatsblad is verschenen. De leden van de SP-fractie zijn van mening dat de zin «spoedige inwerkingtreding van het reeds vastgestelde en gepubliceerde Besluit algemene regels ruimtelijke ordening» ongewild verwarring in de hand werkt. Naar mening van de leden van de SP-fractie zijn er ten opzichte van het oorspronkelijke voorstel – onder meer naar aanleiding van opmerkingen door de Raad van State – wijzigingen opgetreden in de Besluit algemene regels ruimtelijke ordening deel I. Daarnaast stelt de minister het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening deel I reeds is vastgesteld en gepubliceerd. Deelt de minister met de leden van de SP-fractie de visie dat behandeling in de Kamer- vanwege ondermeer demissionaire staat van het toenmalige kabinet- nooit is afgerond? Voor de leden is hierdoor onduidelijk wat er nu wel of niet «overeind» is gebeven van het oorspronkelijke Besluit algemene regels ruimtelijke ordening deel I. Is het bijvoorbeeld zo dat het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening deel I volledig intact is gebeven ten aanzien van reeds bestaande en lopende trajecten (Project Mainportontwikkeling Rotterdam, militaire terreinen en grote rivieren) of zijn hier ook op sub- onderdelen wijzigingen aangebracht? In de brief van de minister d.d. 11 juli 2011 inzake de Voorlegging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening wordt gesteld dat de in de ontwerp-wijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening neergelegde nationale belangen geen onderdeel vormden van het ontwerpbesluit uit 2009. Vervolgens is er in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) weer wel sprake van nationale belangen. Naar de mening van de leden van de SP-fractie zou de het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening een doorvertaling of vertaalslag van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) moeten zijn. De leden van de SP-fractie zien deze vraag graag uitputtend en volledig beantwoord, daar ook derden te maken zullen kunnen krijgen met deze regelgeving. Wellicht kan het zenden van een brief, waarin alle wijzigingen chronologisch worden opgenomen, soelaas bieden.

Kan de minister aangeven waarom er in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) gekozen is voor dertien in plaats van de eerdere zesentwintig punten van nationaal belang? Of wellicht kan de minister met redenen omkleed per «afgefallen nationaal belang» aangeven waarom hiervoor gekozen is? Waarom is er bijvoorbeeld *wel* gekozen om zaken als de Ecologische Hoofdstructuur, de Nationale Landschappen en de nu voor het eerst aangewezen monumentale wederopbouwgebieden op te nemen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) (en ze dus van nationaal belang te maken), terwijl deze afspraken (nog) niet geborgd worden via het Besluit

algemene regels ruimtelijke ordening, maar geregeld worden via de spoedwet of via bestuurlijke afspraken met gemeenten? De leden van de SP-fractie zouden graag landbouw en drinkwater als kwesties van nationaal belang aanmerken.

Hoe verhoudt zich het omschrijven van dertien kernwaarden van Ecologische Hoofdstructuur-gebieden, die de provincies aan de bestemmingsplannen van gemeenten zouden moeten opleggen, tot het principe van vertrouwen, zonder vooraf noch achteraf te controleren of decentrale overheden die nationale belangen wel echt laten doorwerken in hun beleid, zoals is opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17)? Hoe moeten de leden van de SP-fractie in dit geval het credo van dit Kabinet «je gaat erover, of niet» plaatsen?

De leden SP-fractie vinden het onbegrijpelijk dat de ruimtelijke kwaliteit als doel van ruimtelijke ordening geschrapt is. Dit blijkt naar mening van de leden uit het feit dat het begrippenkader en tal van instrumenten op dat terrein overboord gezet lijken. Is de minister met de leden van de SP-fractie van mening dat de drie resterende beleidsdoelen, concurrentiekracht, bereikbaarheid en leefbaarheid, niet kunnen worden bereikt zonder in te zetten op ruimtelijke kwaliteit? Is het niet zo dat in de Koninklijke boodschap bij de Wet ruimtelijke ordening «ruimtelijke kwaliteit» als enige legitimeringsgrond wordt genoemd voor het feit dat we aan ruimtelijke ordening doen?

De leden van de SP-fractie zijn blij met het feit dat de SER-ladder een plek krijgt in het Besluit ruimtelijke ordening. Waarom is er voor gekozen dit (verstopt) te regelen via een algemene maatregel van bestuur (van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening), terwijl het (juridisch) veel duidelijker is dit fundamenteel via een wijziging van het Besluit ruimtelijke ordening te regelen? Is de minister bereid deze SER-ladder via de Besluit ruimtelijke ordening te regelen? Zo nee, waarom niet?

De SER-ladder stelt dat uitgelegd moet worden of en hoe locaties voor herstructurering en transformatie van stedelijke voorzieningen wordt benut en hoe deze locaties multimodaal ontsloten kunnen worden. Naar mening van de leden van de SP-fractie ligt het voor de hand daarbij ook aan te geven hoe stedelijke voorzieningen aansluiten bij landschappelijke-, stedenbouwkundige- en cultuurhistorische waarden in een bepaald gebied. Op deze manier is er immers naast zorgvuldig en zuinig ruimtegebruik ook hoogwaardig ruimtegebruik geregeld. Graag een reactie hierop.

Vanaf 1 januari 2012 worden, via het besluit omgevingsrecht, alle bouwwerken op achtererven van beschermde stads- en dorpsgezichten vergunningvrij, en worden hierdoor onttrokken aan een welstandsadvies. De consequentie hiervan is dat ook in de Werelderfgoederen (doelende op objecten) vergunningvrije bouwwerken kunnen worden gerealiseerd. Ondermeer de gemeente Beemster probeert dusdanige regels op te stellen, dat toch verboden kan worden om op achtererven te bouwen. Zij voorzien echter dat dit onhaalbaar zal blijken. Dit zal ook gaan gelden voor andere werelderfgoederen, die geen object betreffen maar een gebied. Bijvoorbeeld de Stelling van Amsterdam, de nieuwe Hollandse Waterlinie, de Limes en de grachtengordel van Amsterdam. Sinds 1 612 heeft Amsterdam (via een «keur» en later via een verordening) gezorgd dat de keurtuinen er al vierhonderd jaar lang groen bij liggen. Nu lijkt het erop dat er met één pennestreek een streep wordt gezet door vierhonderd jaar bescherming van keurtuinen. Immers, voortaan mag er in iedere keurtuin vergunningvrij – dus welstandsvrij – een 2,5 meter diepe aanbouw achter de gevel verrijzen en daarnaast ook

nog een bijgebouw van dertig vierkante meter bouwen. Vooruitlopend op die mogelijkheid zijn er in de gemeente Den Haag al tenminste twee bouwplannen in Rijksbeschermd stadsgezicht voor besproken. Hierbij heeft de gemeente aangegeven, dat landelijke regelgeving dit volgend jaar mogelijk maakt en zij dus niet anders zullen kunnen beslissen. De leden van de fractie van de SP zijn benieuwd of de minister bereid is deze omissie via het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening te repareren. Bijvoorbeeld door vergunningvrij bouwen uit te sluiten in gebieden met in ieder geval de Werelderfgoedstatus (inclusief voorlopige lijst)? De monumentenstatus biedt in deze onvoldoende bescherming; het regelt slechts een sloopvergunningstelsel. Door vergunningvrij bouwen in deze gebieden uit te sluiten, gaan gebieden niet op slot, maar wordt gegarandeerd dat er zorgvuldig mee wordt omgesprongen. Met betrekking tot de structuurvisie buisleidingen vragen de leden van de SP-fractie wat wordt bedoeld met de term gereserveerd onder titel 2.9? Wordt hierbij later aparte aanvullende wet- of regelgeving gemaakt? Zo ja, op welke termijn en op welke wijze?

De leden van de SP-fractie hebben het vermoeden dat de minister latere aanvullingen en onderwerpen via een zogenaamde nahangprocedure in werking zal willen laten treden. De leden bepleiten met klem deze zaken via een voorhang aan de Kamer voor te leggen. Het behelst immers flinke wijzigingen met een enorme impact. Het lijkt de leden van de SP-fractie niet meer dan logisch dat de Kamer(s) zich uitspreken over kwesties als Rijksvaarwegen, hoofdwegen en hoofdspoorwegen, elektriciteitsvoorziening, buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen, de Ecologische Hoofdstructuur, primaire waterkeringen buiten het kustfundament en de uitbreidingsruimte van het IJsselmeergebied. Ook willen de leden van de SP-fractie nogmaals benadrukken dat landbouw en drinkwater van nationaal belang zijn. De Kamer(s) moeten in de gelegenheid gesteld worden zich hierover uit te spreken. Door de keuze van dit kabinet om veel taken over te dragen aan gemeenten en provincies en te kiezen voor een instrument als bijvoorbeeld inspectievacancies en minder in te zetten op handhaven en controles, mag het naar mening van de leden van de SP-fractie niet zo zijn dat we op het gebied van ruimtelijke ordening en veiligheid al in de aanvangsfase in een bestuurlijk niemandsland terecht gaan komen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met grote zorgen kennisgenomen van de ontwerpwijziging Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Deze zorgen hebben zij al verwoord in de inbreng ten behoeve van het schriftelijk overleg over de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17). Met betrekking tot de ontwerpwijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening hebben zij nog een aantal aanvullende zorgen en vragen, die zij graag aan de orde willen stellen.

Allereerst zouden de leden van de D66-fractie graag een overzicht krijgen van de onderwerpen uit het originele Besluit algemene regels ruimtelijke ordening die de regering voornemens is per 14 november in te laten gaan, welke onderwerpen uit het originele Besluit algemene regels ruimtelijke ordening tegelijkertijd met de ontwerpwijziging zullen worden ingevoerd en welke onderwerpen uit het originele Besluit algemene regels ruimtelijke ordening zijn geschrapt.

De leden van de D66-fractie vragen zich voorts af hoe het Rijk grip wil en kan houden op plannen en afspraken gemaakt door provincies, zeker wanneer zij de nationale belangen raken, en welke instrumenten zij daartoe tot haar beschikking heeft. Kan de minister aangeven wat er

gebeurt met lopende afspraken tussen Rijk en decentrale overheden? Kan zij een overzicht geven van afspraken met decentrale overheden die komen te vervallen?

De leden van de D66 fractie hebben nog enkele specifieke zorgen over de uitwerking van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening voor de ruimtelijke bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur. Deze leden wijzen nadrukkelijk op het belang van een goede bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur in lijn met de aanduiding als nationaal belang in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17), en leggen daarom de volgende vragen voor aan de minister:

- Kan de minister aangeven wat de invloed van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening is op het beschermingsniveau van de op dit moment onder de Ecologische Hoofdstructuur vallende gebieden?
- Kan de minister uiteenzetten of, en zo ja hoe, dit verandert voor de gebieden die buiten de herijkte Ecologische Hoofdstructuur komen te liggen?
- Is de minister bereid via het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening gemeenten de Ecologische Hoofdstructuur in hun bestemmingsplannen op te laten nemen, om handen en voeten te geven aan het rekening houden met het in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) geformuleerde nationale belang met betrekking tot dit nationale natuurnetwerk?
- Komen de passages, die het beschermingsregime voor de Ecologische Hoofdstructuur-gebieden omschrijven in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening overeen met de bestaande Ecologische Hoofdstructuur-spelregels in overige wet- en regelgeving? Zo nee, kan de minister aangeven waarom niet gekozen is voor consistente aansluiting bij overige wet- en regelgeving, bijvoorbeeld via een verwijzing of het overnemen van de bestaande spelregels in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur?
- Kan de minister aangeven hoe de «nee, tenzij»-beschermingsregels worden toegepast voor de eventueel te schrappen militaire oefenterreinen uit de Ecologische Hoofdstructuur, zoals dat geldt voor alle andere aanpassingen van de Ecologische Hoofdstructuur? Kan de minister voor dergelijke militaire oefenterreinen, zoals bij Oirschot, aangeven welke eerdere afspraken gemaakt zijn door haar ambtsvoorgangers en hoe deze worden nagekomen?

Kan de minister aangeven wat de belangrijkste bezwaren waren van het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen bij het opstellen van de ontwerpwijziging van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en hoe deze zijn meegenomen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

Met het voorliggende besluit worden veel onderwerpen, die waren opgenomen in het ontwerpbesluit algemene regels ruimtelijke ordening van 2009, geschrapt, zoals de Nationale Landschappen, Rijksbufferzones en onderdelen van het verstedelijkingsbeleid en wordt ruimtelijke ordening zo veel mogelijk gedecentraliseerd. De leden van de ChristenUnie-fractie delen de mening van het nieuwe kabinet dat enige opschoning in het ruimtelijke instrumentarium mogelijk en nodig was en dat ook decentralisatie op onderdelen een goede stap is. Volgens deze leden dreigt nu echter het gevaar dat het kind met het badwater wordt weggegooid.

In een dichtbevolkt land als Nederland is open ruimte een groot goed. Het vergroot de leefbaarheid, maar heeft ook een grote economische waarde voor onder meer landbouw, recreatie en toerisme. Met het voorstel voor dit besluit dat gebaseerd is op de nieuwe Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) worden echter in één klap meerdere instrumenten, die bedoeld zijn om de open ruimte te beschermen, afgeschaft. In ruil voor Rijksbufferzones, Nationale Landschappen, bundelingsgebieden en percentages, centrumvorming, verdichtingspercentages, locatiebeleid, planologisch kader buitengebied, SER-ladder, verstedelijkingsbeleid, woningbouw voor natuurlijke aanwas, bundeling verspreid glas en balans rood/groen/blauw komt nu slechts één instrument: de ladder voor verstedelijking.

De leden van de ChristenUnie hebben de indruk dat met deze aanpak niet alle nationale belangen gelijkwaardig worden afgewogen. Nationale belangen moeten gelijkwaardig worden afgewogen en hiervoor zijn ook bij decentralisatie op zijn minst duidelijke kaders nodig. Meest treffend vindt deze leden dat kennelijk het reserveren van ruimte voor een nieuwe kerncentrale een groter nationaal belang is dan bescherming van het Groene Hart. Niet alleen economische ontwikkeling en mobiliteit, maar juist ook de kwaliteit van de groene ruimte zijn van belang voor het welzijn en de welvaart van alle Nederlanders.

Slechts tien à twintig procent van de Nationale Landschappen wordt straks beschermd omdat het onderdeel is van de Ecologische Hoofdstructuur. De leden van de ChristenUnie-fractie vrezen dat met het voorgenomen beleid gebieden, die onder zeer grote verstedelijkingsdruk staan, zoals het Groene Hart, Waterland en Midden-Delfland, onvoldoende beschermd zullen zijn. Voor dit laatste gebied is in het verleden zelfs een reconstructiewet opgesteld die zeer succesvol is geweest om het laatste stuk groen tussen Den Haag en Rotterdam te behouden.

Op zijn minst moeten daarom wat betreft deze leden de (delen van) Nationale Landschappen, die te maken hebben met grote verstedelijkingsdruk, beter worden beschermd in dit besluit. Deze leden onderschrijven dat in gebieden waar de verstedelijkingsdruk laag is, in veel gevallen een meer decentrale aanpak mogelijk is. Maar het voorbeeld van het Groene Hart geeft aan dat dit niet altijd geldt.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de ontwikkeling van bouwen buiten de stad in (voormalige) verbindingzones, Ecologische Hoofdstructuur, Nationale Landschappen en Rijksbufferzones jaarlijks te monitoren door middel van bijvoorbeeld rapportages van het Planbureau voor de Leefomgeving, die ook aan de Kamer worden gezonden, zodat tijdige bijsturing mogelijk is als de decentralisatie ongewenste effecten heeft.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen verder om de Blauwe Ruggengraat van Nederland, als verbinding tussen de waterrijke gebieden, toe te voegen als onderdeel van de nationale ruimtelijke hoofdstructuur.

Het onderhavige ontwerpbesluit voorziet in een ladder voor verstedelijking die lijkt op de SER-ladder voor bedrijventerreinen, maar ook van toepassing is op de ontwikkeling van onder meer detailhandel, kantoren en woningbouw. De leden van de ChristenUnie-fractie steunen de gedachte van het introduceren van één ladder voor zorgvuldig ruimtegebruik in plaats van verschillende losse instrumenten voor elke ruimtelijke functie. De leden zijn echter van mening dat het huidige voorstel voor

artikel 3.1.6 lid 2 van het Besluit ruimtelijke ordening hierin onvoldoende voorziet.

Ten eerste hoeft er alleen maar in het bestemmingsplan te worden «toegelicht op welke wijze rekening is gehouden met de voorkeursvolgorde». Deze formulering is wat betreft de leden van de ChristenUnie-fractie te vrijblijvend. Om de ladder een krachtig instrument te maken moet deze op zijn minst juridisch op dusdanige wijze worden verankerd dat nieuwe plannen, voor onder andere woningbouw, hieraan kunnen worden getoetst. Ook moet de regering de mogelijkheid hebben om in te grijpen als de betrokken overheden deze taak niet uitvoeren overeenkomstig de Rijksregels.

Ten tweede gebeurt de verantwoording van het gebruik van de ladder op het niveau van het bestemmingsplan. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen in hoeverre met de voorgestelde formulering dubbeltelingen worden voorkomen. Kunnen op deze manier niet verschillende gemeenten met hun bestemmingsplan verwijzen naar dezelfde regionale behoefte aan bijvoorbeeld bedrijventerreinen? Volgens de leden van de ChristenUnie-fractie dient er daarom een duidelijker koppeling gelegd te worden met het provinciale ruimtelijke beleid en de feitelijke behoefte. Ten derde wordt voor benutting van bestaande stedelijke ruimte alleen gesproken over herstructurering en transformatie. Deze leden missen hier het begrip leegstand, zoals die bijvoorbeeld speelt op de kantorenmarkt. Benutting van leegstand hoeft niet noodzakelijkerwijs gepaard te gaan met herstructurering of transformatie.

Ten vierde ontbreekt er een financieel kader voor een effectieve toepassing van de ladder. De kans is nu groot dat de mogelijkheid van herontwikkeling en transformatie wordt afgewezen omdat dit niet rendabel zou zijn. Welke randvoorwaarden gelden er op dit gebied? Is de regering niet van mening dat gemeenten en provincies meer instrumenten in handen moeten krijgen om te zorgen dat herstructureringslocaties ook echt van de grond komen en dat dit ook een fundamentele doordienking van het grondbeleid vraagt? Is de regering bereid financiële prikkels in te voeren die het bouwen in open gebied financieel onaantrekkelijker maken, zoals een open ruimte heffing? Wat betreft de leden van de ChristenUnie-fractie moet een effectieve ladder ook voorzien zijn van een financieel kader.

Ten vijfde bevatte het ontwerpbesluit algemene regels ruimtelijke ordening van 2009 nog het uitgangspunt dat als er toch wordt gebouwd in het buitengebied, dit zoveel mogelijk in aansluiting op bestaand bebouwd gebied moet gebeuren of in nieuwe clusters dient te gebeuren. De leden van de ChristenUnie-fractie stellen voor om het bouwen aansluitend op bestaand bebouwd gebied of in nieuwe clusters toe te voegen als stap in de ladder van verstedelijking zodat deze afweging wordt gemaakt.

Ten zesde wordt het voorzien in de ruimtebehoefte in de nabijheid van bestaande infrastructuur of in de nabijheid van nieuwe infrastructuur gelijk geschakeld. De leden van de ChristenUnie-fractie stellen voor om dit verschillende stappen op de ladder te maken. Inderdaad is er vaak sprake van integrale plannen met zowel ontwikkeling van infrastructuur en andere ruimtelijke functies, maar dat neemt niet de noodzaak weg dat eerst moet worden gekeken naar locaties die reeds goed ontsloten zijn. De ladder is meer functioneel als wordt beargumenteerd dat er geen alternatieve locaties waren in de nabijheid van bestaande infrastructuur. In feite staat met de voorgestelde formulering ontsluiting centraal, terwijl het wat betreft deze leden eerst om benutting zou moeten gaan en vervolgens om ontsluiting.

Dit brengt de leden van de ChristenUnie-fractie op het zevende punt, namelijk dat de ladder vooral is ingegeven vanuit een ruimtelijke behoefte. De leden van de ChristenUnie-fractie zouden graag ook de

mobilitetsladder (ladder van Verdaas) hierin opgenomen zien, omdat pas dan een goede integrale aanpak van ruimte en mobiliteit ontstaat. Ten achtste merken de leden van de ChristenUnie-fractie op dat in de ladder geen kwalitatieve beoordeling zit van verschillende alternatieve locaties. Als buiten bestaand bebouwd gebied in de ruimtebehoefte wordt voorzien, kan het veel uitmaken of dit wordt opgelost in een kwetsbaar waardevol landschap of dat dit gebeurt op een andere locatie. Deze leden zouden daarom graag een extra trede op de ladder voor duurzame verstedelijking toevoegen voor een landschapstoets waarin elementen als natuur, openheid, cultuurhistorie en recreatieve waarde worden meegenomen. Met een dergelijke motiveringsplicht kan mogelijk ook een alternatief worden geboden voor andere instrumenten die met dit besluit vervallen. Voorts valt het deze leden op dat in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Kamerstuk 32 660, nr. 17) op pagina 8 ook een relatie wordt gelegd tussen de ladder voor duurzame verstedelijking en optimale inpassing. Zij zien het aspect inpassing echter niet terug in de uitwerking van de ladder.

Als negende stellen de leden van de ChristenUnie-fractie voor om duurzaam waterbeheer ook mee te nemen in de ladder voor duurzame verstedelijking.

Ten slotte merken de leden van de ChristenUnie-fractie op dat er in het oude ontwerpbesluit algemene regels ruimtelijke ordening nog sprake was dat nieuwe locaties voor detailhandel niet ten koste mochten gaan van de bestaande detailhandelstructuur. In het nieuwe voorstel wordt alleen gesproken over behoefte aan detailhandel. Deze leden vrezen dat hiermee de deur wordt open gezet voor weidewinkels, waardoor op de lange termijn leegstand dreigt in (historische) winkelcentra binnen de steden. Deze leden geven daarom in overweging de bepaling ten aanzien van detailhandel aan te scherpen. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen welke instrumenten het Rijk heeft bij vraagstukken die aangrenzende provincies treffen (bijvoorbeeld bij grote nieuwe winkelcentra) en waar de provincies hun beleid niet op elkaar afstemmen?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen wie er financieel verantwoordelijk is voor planschade die voortkomt uit de algemene maatregel van bestuur Ruimte. Is er een beeld van de omvang van de eventuele planschade? Welke bestuurlijke lasten vloeien voort uit deze algemene maatregel van bestuur Ruimte?

Met betrekking tot buisleidingen is in de artikelen 2.9.1, 2.9.2, 2.9.3 en 2.9.5 lid 1 van ontwerpbesluit aangegeven dat gemeenten de gelegenheid krijgen om in een periode van vijf jaar binnen het door de minister aangewezen zoekgebied, waarbinnen een voorkeustracé voor een buisleidingenstrook is opgenomen, een ander tracé voor een buisleidingstrook te kiezen. Zo niet, dan geldt na deze vijf jaar slechts nog het voorkeustracé. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of het, met het oog op meer flexibiliteit in de ruimtelijke ordening, niet valt te overwegen om het definitieve tracé vast te leggen op het moment dat er ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied plaatsvinden.

Bieden de algemene regels voor defensieradar, zoals die onder de algemene maatregel van bestuur Ruimte kunnen worden vastgesteld, significant meer ruimte aan windenergie- en hoogbouwprojecten? Wanneer zijn deze algemene regels beschikbaar? Kan de Kamer inzicht krijgen in de concept algemene regels voor defensieradar?

In het ontwerpbesluit is een kaart opgenomen met reserveringsgebieden langs hoofdwegen. Genoemde leden vragen waarom dit niet gedaan is voor het spoor. Deze leden wijzen er op dat op verschillende plaatsen dicht langs het spoor wordt gebouwd, terwijl de noodzaak voor

uitbreiding in de toekomst niet ondenkbaar is. Genoemde leden stellen voor dat langs het spoorwegnet, tenminste een ruimtelijke reservering moet worden opgenomen voor verdubbeling van het aantal aanwezige sporen.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben grote vragen bij de nut- en noodzaak van de bouw van een nieuwe kerncentrale en daarom ook bezwaren tegen de ruimtelijke reservering voor de bouw van dergelijke centrales.

II. REACTIE VAN DE MINISTER